

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Ijazzax davlati pedagogika universiteti
Feklon prof. Sh. S. Shadrin

ISTRISHONA FARINI VA ARNEOLOGIVASI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	103000 - Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 - Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	7011101- Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi (Farn)

Fan/Modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
3511UTVA04	2022-2023	2	4
Fan/Modul kodi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Ustrushona tarixi va arxeologiyasi	60	60	120
1	Hammasi	Jami auditoriya	Mustaqil ish
2-semestr	120	60	30
Jami	120	60	30
2	1.Fanning mazmuni - ushbu dastur 70111101- jimoiy-gumanitar fanlarni o'qish metodikasi (Tarix) magistratni uchun mo'ljallangan bo'lib, Ustrushona tarixining eng qadimgi davri, qadimgi davr, o'rta asrlar va xonliklar davrlari tarixida Ustrushona tarixining o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Unda Markaziy Osiyo xalqlari tarixida Ustrushona tarixining tungan o'ini, ahaliyati masalalari, moddiy, yozma manbalar va arxiv hujjatlardagi ma'lumotlarga asoslangan holda ta'limni tashkil qilish tizimi surilgan. Shuningdek, Markaziy Osiyo sivilizatsiyasining shakllanishi va bosqichma-bosqich rivojlanib borishida mintaqaviy va transmillatlararo, iqtisodiy-madaniy aloqalar tizimi faoliyati yetakchi o'rin egalladi hamda jamiyat va insoniyat rivoji, tarixiy taraqqiyot bosqichlarini tahlil etishga, davlatchilik tarixi va uning rivojlanishi hamda taraqqiyot bosqichlarini, O'zbekistonning tarixiy taraqqiyot bosqichlarining xususiyatlarini yoritib boruvchi masalalarni qamrab olgan.		
<p>Fanni o'qitishdan maqsad - Ustrushona tarixi va arxeologiyasi fanning maqsadi bo'lgan tarix fani o'qituvchilarga qadimdan sharoit va g'arbiy bir-biri bilan bog'lab turgan buyuk ipak yo'li markazida joylashgan, turli xil madaniyatlari kechirgan, o'ziga xos etnomologik hududi bo'lgan Ustrushona tarixi (hozirgi Jizzax viloyati) aholisining an'anaviy madaniyatining o'ziga xos jihatlari, hududda qadimdan istiqomat qilib kelayotgan urug'larning joylashuvini an'anaviy xo'jaligini keng ilmiy materiallar asosida yekazish va ayniqsa vohaning tarixini yoritib berishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - talabalarга "Tarim to'g'risida"gi qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturida aks etgan vazifalarni amalga oshirish.</p> <p>- Didaktika nazariyasi bilan ta'lim amaliyoti aloqasini ta'minlash.</p> <p>- talabalarга ta'lim - tarbiya jarayonida vohang sadoqat, aldodlar qoldirgan boy madaniy merosga hujmat hissini uyg'otish.</p> <p>- ramanaviy dars shakllardan biri bo'lgan ekskursiya darslarini yuqori savidda o'lkaza olishni o'rgatish.</p> <p>- Buzungi kundagi Jizzax vohasining qadim tarixini o'rganish to'g'risida ma'lumot berish.</p> <p>- Talabalarга o'zlarini yashab turgan hududlaridagi aholi tomonidan muqaddas deb hislangan qadimgi va yodgorliklar tarixini ilmiy nuqtai-nazardan tahlil qila olish ko'nikmalarini shakllantirish.</p> <p>- Jizzax vohasi aholisining qadim tarixi to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plashni o'rgatish.</p>			

<p>- talabalarга axborotlar va dala tadqiqotlaridan ma'lumotlar to'plash malakalarini shakllantirishdan iborat</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu: Kiritish: kurs mavzusining maqsad va vazifalari (2 soat)</p> <p>Ustrushona tarixi va arxeologiyasi fanning predmeti, maqsad va vazifalari, Ustrushonaning o'rganilish tarixi, Ustrushonani tadqiq etishni davrlarga bo'lib o'rganish masalasi: a) yutuqlar, b) muammolar, v) vazifalar.</p> <p>2-3 mavzu: Ustrushonaning ibtidoiy jamiya tuzumi tarixi (4 soat)</p> <p>Ustrushona paleoliti va mezoliti davrida, Ustrushonada eng qadimgi tosh asri manzilgohlari, Urug' jamoasi va diniy e'tiqodning shakllanishi, Ustrushonaning neolit va eneolit davri manzilgohlari, Ustrushonaning bronz davri manzilgohlari, Ustrushonaning qadimgi davri qoyatosh sur'atlari va diniy e'tiqodlari.</p> <p>4-mavzu: Ustrushonaning arxitek davri tarixi (ilk temir davri) (2 soat)</p> <p>Ustrushonaning dastlabki o'troq dehqonchilik madaniyati (Nurtepa, Xontepa m-solida), Ustrushonaning arxitek davri tarixini o'rganilishi masalalari va tarixiy geografiyasi</p> <p>5-6 mavzu: Ustrushonaning antik davr tarixi (4 soat)</p> <p>Ustrushonaning antik davr tarixining o'ziga xosligi. Ustrushonaning antik davr tarixida migratsiyalarning o'rni va yozma manbalarining ahamiyati. Ustrushonaning antik davr tarixini o'rganishda arxeologik tadqiqotlar.</p> <p>7-8 mavzu: Ustrushonada o'troq dehqon va chorvadorlar madaniyati (4 soat)</p> <p>Ustrushona aholisining xo'jaligi, o'troq dehqon va ko'chmanchi chorvadorlar Aholining diniy ma'nosini va urf-odatlarini, Ustrushona aholisining o'ila va oilaviy tuzumsh an'analari, Ustrushona aholisining xo'jalik faoliyati bilan bog'liq urf-odat va ma'nosini, Xalq og'zaki ijodi, xalq o'yinlari, marosim va bayramlari.</p> <p>9-10 mavzu: Ustrushonaning ilk o'rta asr davri tarixi (4 soat)</p> <p>Ustrushonaning ilk o'rta asr davri tarixi tushunchasi. Ustrushonaning ilk o'rta asr davri tarixini o'rganishda yozma manbalarining ahamiyati. Ustrushonaning ilk o'rta asr davri tarixini o'rganishda davrlarga bo'linishi, ilk o'rta asrlarda Ustrushona aholisi o'troqlashish jarayonining o'zishi natijasida qishloq makonlarining ko'payishi.</p> <p>11-mavzu: Ustrushona Arab xalifaligi tarkibida (2 soat)</p> <p>Ustrushonada Arablar istilosi oldidan jimon-siyosiy hayot. Arablar tomonidan Ustrushonaning istilo qilinishi. Arablarга qarshi xalq qo'zg'olonlari.</p> <p>12-mavzu: Ustrushonaning shahar madaniyati tarixi (2 soat)</p> <p>Ustrushonaning shahar madaniyati tarixi to'g'risida tushuncha. VII-VIII asrlarda Ustrushonadagi shaharlar. Ustrushonadagi shaharlarning boshqaruvi shakli. Shahar yodgorliklariga ekskursiya marshrutlarini ishlab chiqish.</p> <p>13-mavzu: Ustrushona Buyuk Ipak yo'lidagi (2 soat)</p> <p>Buyuk ipak yo'lining Markaziy Osiyodagi ahamiyati. Ustrushonaning Buyuk ipak yo'lidagi turgan o'ini. Ustrushonadan o'tgan savdo yo'li. Vohangni e'kologizatsiya</p>
--

<p>obyektlari, Ustrushonaning shaharlari va karvonsoy'larida savdo karvonlariga munosabat, To'rtko'ltepa karvonsoy'ining o'rganilishi</p> <p>14-mavzu: Ustrushona to'hiriyalar va samoniyalar boshqaruvi davrida (2 soat)</p> <p>Ustrushona rivojlangan o'rtalarning, Ustrushona to'hiriyalar boshqaruvi davrida, Ustrushona samoniyalar boshqaruvi davrida, O'quvchilar o'lkashunoslik ekskursiyalarini tashkil etishning tashkiliy huquqiy asoslari.</p> <p>15-mavzu: Ustrushona Amir Temur va temuriylar davrida (2 soat)</p> <p>Ustrushona Amir Temur va temuriylar davrida, Bobur mirzoning "Bokhronoma" asarida fozangaga berilgan tasviri, O'quvchilar o'lkashunoslik ekskursiyalarini tashkil etishning tashkiliy huquqiy asoslari, Ustrushona hududi Shayboniyalar davrida, O'lkashunoslik obyektleri va ularni tasvirlash.</p>	<p>3.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Amaliy mashg'ulotlarda talabalar Ustrushona tarixi va arxeologiyasi fandan ma'ruza darslarida o'lgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorlangan ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada, ularning bilim darajalari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.</p> <p>1-Mavzu: Ustrushonaning ibtidoiy jamoa tuzumi tarixi (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonada eng qadimgi tosh asri manzilgohlari. 2. Ustrushona paleolit va mezolit davrida. 3. Urug' jamosi va diniy e'tiqodning shakllanishi <p>2-mavzu: Ustrushonaning neolit, eneolit va bronza davri (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonaning neolit va eneolit davri manzilgohlari 2. Ustrushonaning bronza davri manzilgohlari. 3. Ustrushonaning qadimgi davri qovayosh sur'atlari va diniy e'tiqodlari <p>3-mavzu: Ustrushonaning arxalk davri tarixi (ilk temir davri) (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonaning dastlabki o'troq dehqonchilik madaniyati (Nurtepa, Xontepa misolida). 2. Ustrushonaning arxalk davri tarixini o'rganilishi masalalari <p>4-5 mavzu: Ustrushonaning antik davr tarixi (4-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yozma manbalar shaxsi va shaxsiy tarix 2. Ustrushonaning antik davr tarixining o'ziga xosligi 3. Ustrushonaning antik davr tarixini o'rganishda miqratsiyalarining ahamiyati. 4. Ustrushonaning antik davr tarixini o'rganishda arxeologik taqdirlar. <p>6-7 mavzu: Ustrushonada ilk o'troq dehqon va chorvadorlar madaniyati (4-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushona aholisining o'la va o'layiv turmush an'analari
--	---

<ol style="list-style-type: none"> 2. Aholining diniy marosimlari va urf-odatlari. 3. Ustrushona aholisining xo'jalik faoliyati bilan bog'liq urf-odat va marosimlari. 4. Xalq og'zaki ijodi, xalq o'yinlari, marosim va bayramlari. <p>8-9-mavzu: Ustrushonaning ilk o'rtalarning tarixi (4-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonaning ilk o'rtalarning tarixi tushunchasi. 2. Ustrushonaning ilk o'rtalarning davriga oid yozma manbalar. 3. Ustrushonaning ilk o'rtalarning tarixini o'rganishda davrlarga bo'linishi. 4. Ilk o'rtalarning Ustrushona aholisi o'zlashtirish jarayonining o'ziga xos natijasida qishloq makonlarining ko'payishi. <p>10-mavzu: Ustrushona Arab xalifaligi tarkibida (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonada Arablar istilosidan ilmiy-ijtimoiy hayot. 2. Arablar tomonidan Ustrushonaning istilo qilinishi. 3. Arablar qarsli xalq qo'zg'onlari <p>11-mavzu: Ustrushonaning shahar madaniyati tarixi (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonaning shahar madaniyati tarixi to'g'risida tushuncha. 2. VII-VIII asrlarda Ustrushonadagi shaharlar. 3. Ustrushonadagi shaharlarning boshqaruvi shakli. 4. Shahar yodgorliklarga ekskursiya nusxalarini ishlab chiqish. <p>12-mavzu: Ustrushona Buyuk Ipak yo'lida (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Buyuk Ipak yo'lining Markaziy Osiyodagi ahamiyati. 2. Ustrushonaning Buyuk Ipak yo'lida tutgan o'ri. 3. Ustrushonadan o'tgan savdo yo'llari. 4. Vohadagi ekoturizm obyektlari. <p>13-mavzu: Ustrushonada karvon savdosiga yaratilgan sharoitlar haqida (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushonada karvon savdosiga yaratilgan sharoitlar haqida. 2. Ustrushonaning shaharlari va karvonsoy'larida savdo karvonlariga munosabat. 3. To'rtko'ltepa karvonsoy'ining o'rganilishi <p>14-mavzu: Ustrushona to'hiriyalar va samoniyalar boshqaruvi davrida (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushona rivojlangan o'rtalarning tarixi. 2. Ustrushona to'hiriyalar boshqaruvi davrida. 3. Ustrushona samoniyalar boshqaruvi davrida. 4. O'quvchilar o'lkashunoslik ekskursiyalarini tashkil etishning tashkiliy huquqiy asoslari. <p>15-mavzu: Ustrushona Amir Temur va temuriylar davrida (2-soat)</p> <p>Reja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustrushona Amir Temur va temuriylar davrida. 2. Bobur mirzoning "Bokhronoma" asarida fozangaga berilgan tasviri. 	<p>4</p> <p>5</p>
--	-------------------

<p>3. O'quvchilar o'qshunoslik ekskursiyalarini tashkil etishning tashkiliy huquqiy asoslari.</p> <p>4. Ustrushona hududi Shayboniyar davrida</p>	<p>tarixiy rivojlanish omillari haqida tasavvur va bilimga ega bo'lish:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ustrushona tarixining siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy taraqqiyoti, tarixiy tushunchalar, tarixiy jarayonlarning xususiyatlarini bilish va ulardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lish; - Talaba tarixiy voqea va hodisalarni, rivojlanish jarayonlarini mamba va boshqa adabiyotlar yordamida tahlil qilish usullarini qo'llash, tarixiy rivojlanish muammolari bo'yicha yechimlar qabul qilish malakasiga ega bo'lish kerak.
<p>4</p> <p>Ushbu mustaqil ish shakllariga o'qituvchi tomonidan hech qanday ko'rsatma berilmaydi va baholammaydi, balki talabanning o'zi qiziqishlardan kelib chiqib ularni amalga oshiradi.</p> <p>Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar – bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorlov ko'rsatmalaridan foydalanib, fan darslari ko'rsatilgan, fan bo'yicha talabanning bilim darajasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni bajarishni o'z ichiga oladi.</p> <p>IV.2. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p>	<p>6</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzalar; • Interfaol key-sladylar; • Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual loy-halar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loy-halar
<p>1. Ustrushonaning poliooli davri manzilgohlari (2 soat)</p> <p>2. Ustrushonaning neoliit davri manzilgohlari (2 soat)</p> <p>3. Ustrushonaning eneoliit davri manzilgohlari (2 soat)</p> <p>4. Ustrushonaning bronza davri manzilgohlari (2 soat)</p> <p>5. Ustrushonaning ilk temir davriga oid Nurupa yodgorligi (2 soat)</p> <p>6. Kiropol Ustrushonaning anik davriga oid shaharlardan biri sifatida (2 soat)</p> <p>7. Ustrushona chovvadorlarining o'troqlashuv jarayoni (2 soat)</p> <p>8. G'ulbo mozo'rgo'rg'oni (2 soat)</p> <p>9. Qanish mozo'rgo'rg'oni o'rganilish tarixi (2 soat)</p> <p>10. Shimsoy mozo'rgo'rg'oni o'rganilish tarixi (2 soat)</p> <p>11. Buniykat shahar yodgorligi (2 soat)</p> <p>12. Qaliyatepa shahar yodgorligi (2 soat)</p> <p>13. Munchoqtepa shahar yodgorligi (2 soat)</p> <p>14. Qo'rg'ontepa (Zomin) shahar yodgorligi (2 soat)</p> <p>15. Ustrushonaning ilk o'rta asr qishloq makonlarining lojalarga bo'limishi (2 soat)</p> <p>16. O'rta asr qishloq makoni (Tojikiston) (2 soat)</p> <p>17. Timuzaklepa qishloq makoni (Tojikiston) (2 soat)</p> <p>18. Chitbuja qishloq makoni (Tojikiston) (2 soat)</p> <p>19. Toshkenttepa qishloq makoni (Tojikiston) (2 soat)</p> <p>20. Qing'ritepa qishloq makoni (G'ulistan) (2 soat)</p> <p>21. Pardaqultepa qishloq makoni (Jizzax) (2 soat)</p> <p>22. Komiboboltepa qishloq makoni (Jizzax) (2 soat)</p> <p>23. Ustrushonaning ilk o'rta asr qishloq makonlarining arxeologik joylashuvi (2 soat)</p> <p>24. Ustrushonaning ilk o'rta asr qishloq makonlarining madaniy hayoti (2 soat)</p> <p>25. Ustrushona arab manxalari talqinida (2 soat)</p> <p>26. Mo'g'illar islohi davrida Ustrushona (2 soat)</p> <p>27. Ustrushona Buyuk Ipak yo'lida (2 soat)</p> <p>28. To'rtko' Hepa Karvonsaroyining o'rganilishi (2 soat)</p> <p>29. Ustrushona Annir Temur va temuriylar davrida (2 soat)</p> <p>30. Vohra aholisining bo'la tug'ishi bilan bog'liq urf-odatlar (2 soat)</p> <p>V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalar.</p> <p>Fanni o'qitish natijasida talaba:</p> <p>Ustrushona tarixining qadimgi davrida yuz bergan tarixiy voqea va jarayonlar.</p>	<p>7</p> <p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar.</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilgan jarayonlar haqida mustaqil muhohaba yuritish, joriy nazorat, o'raliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha voznalarni ishlash.</p> <p>Joriy nazorat. Joriy nazorat semestr davomida seminar mashg'ulotlariga ajratilgan soatlar (g'ulika) dan kelib chiqib umumiy 30 ball bilan baholanadi.</p> <p>Jami seminar mashg'ulotlari bo'yicha o'zlashtirish natijalari 100 ballik tizimda 30 ball bilan baholanadi.</p> <p>O'raliq nazoratlar. O'raliq nazoratlar semestr davomida ma'ruza mashg'ulotlari o'qishidan kelib chiqqan holda 1 marta o'tkaziladi. O'raliq nazorat 100 ballik tizimda 20 ball bilan baholanadi. O'raliq nazorat ush tizimda mustaqil ta'lim topshirig'ini kiradi.</p> <p>O'raliq va joriy nazorat uchun ajratilgan ballning 60% in to'plagan talabalarga yakuniy nazorat topshirig'iga ruxsat beriladi.</p> <p>Yakuniy nazorat</p> <p>Yakuniy nazorat voznal shaklida o'tkaziladi. Talabanning yakuniy nazoratdagi o'zlashtirish 100 ballik tizimda 50 ball bilan baholanadi va yakuniy nazorat uchun ajratilgan ballning 60% in to'plagan talabalar fanni o'zlashtirgan.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Negmatov N.N. Istoriko – geograficheskiy ocherk Ustrushonani s drevnyeyshix vremen po X.V.II. // MIA. №37 Moskva-Leningrad, 1953. 2. Qadimiy Jizzax vohasi - Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi tizimida (siyosiy, iqtisodiy, madaniy hayot). Komitensiya materiallari. Vneshtinvestrom nashriyoti, Toshkent-2019. 3. Qadimiy Zomin. Qo'ljizma. Muhamm. Toshkent-2018. 4. M.H. Paridayev, J.I. G'ulov. Ustrushonaning ilk o'rta asr qishloq makonlari (voznal va arxeologiya mambalari asosida). Toshkent – 2016. 5. M.H. Paridayev, B.B. To'vchiyev. Ustrushona qadimgi va ilk o'rta asrlarda. Toshkent-2017. 6. M.Paridayev. Shimoliy-g'arbiy Ustrushona ilk o'rta asrlarda (Quyi Sangzor vohasi materialiyat asosida). Tarix fanlarni namozdi ilmiy darajasi uchun
<p>5</p>	<p>8</p>

taʼyirlangan va dissertatsiya Samarqand-1995.–B.9.

7. M. Jurayev. O'zbek maʼnaviyiy marosim folklori (o' quv qo'llama). O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi «Fan» nashriyoti. Toshkent 2008
8. Nabiyev A., va boshq. O'zbekiston tarixi o' qitishda etnografik materiallardan foydalanish etimodiy jarayonlar. Samarqand 2008
9. Akhlayev F. Jizzax vodiysi ziyoratgohlari. Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori ilmiy darajasini olish uchun taʼyirlagan dissertatsiyasi. Toshkent, 2020
10. Karimov H. O'zbekistonda moziy e'tiqodlar tarixi. – T., 2008
11. Haydarov H. Jizzax tarixidan layhalar. To'plam. Mehnat nashriyoti. Toshkent-1992
12. H. Haydarov. Jizzax viloyati tarixi. «Mehnat» nashriyoti. Toshkent – 1996
13. F. Toshboyev. Ustrushona chorvadorlarining aniq davr madaniyati. Falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan diss. Samarqand – 2017.
14. F. Toshboyev. Ustrushona xalqlarining aniq davrdagi siyosiy hayoti. Toshkent – 2019.
15. F. Toshboyev. Ustrushonaning qadimgi davrdagi etnologik jarayonlar. Toshkent – 2019.
16. Fofurrov Ж.И. Жизнь вохжисинин V-VIII асрлардан киншлор маконларин метаморфиз курилиши хусусида // “Уаму хавафларин” № 1/3. - Тонкент, 2018
17. Gafurov J.I. Ustrushona's medieval metallation // Theoretical & Applied Philadelpnia, USA, 2018. P. 44-47.
18. Gofurov J. I. Raimneshtedevkovlarye selshkiye roksleniya Sevemoy Ustrushoniy (na primery kreposti Mir) // “Nauka i Mir”. Mejdunarodnyy nauchnyy jurnal, № 7 (59), - Volgograd, 2018

Qo'shinchta adabiyotlar:

19. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Davlat ilmiy nashriyoti 1-12 tomlar.
20. O'zbekiston Moddiy Madaniyati Tarixi (O'MMTD) 33-nashri. Tarix fanlari doktori T.Sh. Shitpov talim o'stida. “Fan”. T., 2002.
21. A. Asqarov. O'zbek xalqlarining kelib chiqish tarixi. Monografiya. O'zbekiston nashriyoti. Toshkent-2015
22. Asqarov A. O'zbek xalqlarining etnologiyasi va etnik tarixi. O' quv qo'llama. Universitet nashriyoti. Toshkent 2007.
23. A. Paridayev. Jizzax bekligi - O'tta Osiyo xonliklari davrida (XVI asrdan - XIX asrning 60 - yillarigacha). Tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. Toshkent - 2004. –B
24. Fofurrov Ж.И. Тириньяктега киншлор маконининг метаморфиз курилиши долтинкинда доир // ЖДШП тушамин. – Тонкент, 2016.
25. Fofurrov Ж.И. Уструшонанингни урта аср металлеогининги хусусида // “Узбекистон археологиниети” № 1 (16) – 2018. – Самарканд.
26. Fofurrov Ж.И. “Жизнь вохжисинин V-VIII асрлардан киншлор маконларин метаморфиз курилиши хусусида // “Уаму хавафларин” № 1/3. - Тонкент, 2018.
27. Fofurrov Ж.И. “Жизнь вохжисинин” зардуштинги кававларини хусусида // “Имом Бухорини сабоксатарин” № 3. – Самарканд, 2018.

Elektron ta'lim resurslari:

1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi baxshimati portali.
2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. www.academy.uz (Fanlar akademiyasi)
4. www.idpu.uz
5. www.pedagog.uz

6	www.ziyouet.uz
7	www.edu.uz
9	Ustrushona tarixi va arxeologiyasi fanining o' quv dasturi. Jizzax davlat pedagogika instituti Kengashida 2021yil avgustda tasdiqlangan fan dasturi asosida ishlab chiqilgan va Jizzax davlat pedagogika universiteti Kengashining 2022 yil “29” avgustdagi 1-sonli Kengash qarori bilan tasdiqlangan.
10	Fan/modul uchun ma'suli: F. E. Toshboyev – JDFU, O'zbekiston tarixi kafedrasini dotsenti.
11.	Taqrizchilar: M. Paridayev – O'ZR FA Milliy arxeologiya markazi yetakchilari ilmiy xodim dotsent. Z. Xolboyev – O'zbekiston tarixi kafedrasini katta o' qituvchisi.